

Αγίου Γρηγορίου Παλαμά.

Η μετάνοια και αρχή είναι και μεσότης και τέλος της διαγωγής των Χριστιανών. Γι' αυτό και ζητείται και χρεωσείται τόσο προ του βαπτίσματος όσο και κατά το άγιο βάπτισμα, καθώς και μετά το άγιο βάπτισμα.

Ζητείται η μετάνοια από μας με λόγο κατά το θείο βάπτισμα με τις ερωταποκρίσεις για την απέναντι στο Θεό αγαθή συνείδηση, καθώς και συμφωνία και υπόσχεση θεάρεστης ζωής και θεοφιλούς βίου. Διότι αφού πιστεύσαμε, συντασσόμαστε με τον αγαθό και φιλάγαθο Χριστό, απομακρυνόμενοι από το πονηρό και παμπόνηρο εχθρό.

Ερωτώμενοι οι ίδιοι ή δια των αναδόχων, όπως γίνεται στα βαπτιζόμενα νήπια, αφού πιστεύσαμε, δεχθήκαμε εσωτερικά και συμφωνήσαμε στη διάνοια. Και δεχόμαστε τη σωτηρία δια του λουτρού της παλιγγενεσίας.

Επειδή δε στο Θείο αυτό λουτρό οι περισσότεροι είναι νήπιοι και δεν αντιλαμβάνονται τη δύναμη του μυστηρίου, ας τη φανερώσωμε.

Όταν μάθει ο ιερέας ότι προσήλθε ο βαπτιζόμενος, αναπέμπει ευχαριστία στο Θεό και συγκαλεί όλους να συνεορτάσουν, δηλαδή την Εκκλησία. Αφού σταθεί στην ιερά τράπεζα ευχαριστώντας το Θεό μετά εξέρχεται στα δυτικά και ρωτά δημόσια τον βαπτιζόμενο αν αποτάσεται το Σατανά, ζητώντας του να φυσίξει τρεις φορές. Η διεύθυνση του προσώπου στα δυτικά δηλώνει την αποτροπή της αμαρτίας και το φύσημα εκπνέοντας είναι σαν κατά κάποιο τρόπο να πετά προς το διάβολο την από τη προηγούμενη αμαρτία γενόμενη μέσα του διάθεση.

Η τριπλή ομολογία της αποταγής σημαίνει βέβαια την από τον αντικείμενο στο Θεό βεβαία και ολοκληρωτική φυγή.

Κατόπιν ο βαπτιζόμενος στρέφεται στα Ανατολικά απλώνοντας τα χέρια ψηλά και με ερωταποκρίσεις ζητάται τρεις φορές, να συνταχθεί με το Χριστό. Η προς το Θείο φως ανάβλεψη υπαινίσσεται την φυγή από τη κακία, η δε ανάταση των χεριών δείχνει την ειλικρινή προσευχή και η τριπλή ομολογία παριστάνει την εμπέδωση της υποσχέσεως προς το Θεό. Στη συνέχεια ο ιερέας τον σφραγίζει τρεις φορές με το άγιο έλαιο της χρίσεως σε ολόκληρο το σώμα. Η χρίσις αυτή δηλώνει την ετοιμασία προς τους ιερούς αγώνες και μετά την ιερά αλοιφή οδηγείται στην ιερά κολυμβήθρα που έχει προκαθαγιασθεί με πολυειδείς και πανίερές πράξεις. Εκεί ο ιερέας τον βαπτίζει με τρεις καταδύσεις, εκφωνώντας σε κάθε κατάδυση τη κάθε μία από τις τρεις προσκυνητές υποστάσεις.

Το νερό βέβαια είναι για καθαρισμό των σωμάτων, αλλά με την επερχόμενη εορτή των Φώτων κατέρχεται σε αυτό να βαπτισθεί ο Χριστός, ο ιατρός των ψυχών. Και έτσι μαζί με τον εαυτό Του ο Χριστός, ο πατέρας των πνευμάτων, ο αίρων την αμαρτία του κόσμου, ενοικίζει στο νερό τη χάρη του παναγίου Πνεύματος που έλκυσε από πάνω.

Έτσι ώστε για τους έπειτα κατά το παράδειγμά του βαπτιζομένους, όταν κατέρχονται στο νερό της κολυμβήθρας να βρίσκεται ο ίδιος μέσα σε αυτό περιβάλλοντάς τους απορρητώς με το Πνεύμα του και γεμίζοντάς τους με την καθαρκτική και φωτιστική χάρη των λογικών πνευμάτων. Είναι αυτό που λέγει ο θεϊός Πάυλος: <<όσοι βαπτισθήκατε στο όνομα του Χριστού, ενδυθήκατε το Χριστό>>.

Οι τρεις καταδύσεις στο νερό γίνονται μεν για τη σωστική επίκληση της ζωαρχικής Τριάδος, εικονίζουν δε τη τριήμερη ταφή του Κυρίου. Δηλώνουν συνάμα και την ανάσταση του τριμερούς της ψυχής από την αμαρτία και την επάνοδο του νου, της ψυχής και του σώματος μαζί, προς την αφθαρσία. Ωστε μέσα στο θείο βάπτισμα και ο θάνατος να βλέπεται και η ζωή, η ταφή και η ανάσταση μαζί. Αφού με το θείο βάπτισμα πεθάναμε στην αμαρτία και οφείλουμε να ζούμε με την αρετή για το Θεό.

Γι' αυτό και ο ιερέας, αφού ντύσει τον βαπτισθέντα με λευκή φωτεινή στολή και τον χρίσει με θείο μύρο (που είναι η σφραγίδα της υιοθεσίας) και τον καταστήσει κοινωνό του σώματος και αίματος του Χριστού, τον απολύει δεικνύοντας ότι έγινε από εδώ τέκνο φωτός, σύσσωμος με το Χριστό και μέτοχος του θείου Πνεύματος.

Μετά το θείο βάπτισμα επιζητούνται τα έργα της μετανοίας, γιατί αν απουσιάζουν αυτά, τότε ο λόγος της υποσχέσεως προς το Θεό όχι μόνο δεν ωφελεί, αλλά και καταδικάζει τον άνθρωπο. Όπως λέγει ο απόστολος Πέτρος: <<καλύτερο θα ήταν να μην είχαν γνωρίσει την οδό της δικαιοσύνης παρά αφού την γνώρισαν, να εγκαταλείψουν τη παραδοθείσα σε αυτούς αγία εντολή>>.

Αλλά επειδή αρχή και τέλος της κατά Χριστό διαγωγής είναι η μετάνοια, γι' αυτό και ο πρόδρομος του Κυρίου και βαπτιστής Ιωάννης, ως αρχή της κατά το Χριστό διαγωγής, κήρυττε με τους λόγους, το μετανοείτε γιατί πλησίασε η βασιλεία των ουραμών. Μάλιστα και ο ίδιος ο Κύριος, η τελειότης κάθε καλού, με το ίδιο κήρυγμα ξεκίνησε τους λόγους του.

Μετάνοια δε είναι το να μισήσει κανείς της αμαρτία και να αγαπήσει την αρετή, να αποφύγει το κακό και να εκτελεί το αγαθό. Να μεταμελήται ενώπιο του Θεού με συντετριμμένη καρδιά και να προσπίπτει στο πέλαγος της ευσπλαχνίας του, κατακρίνοντας τον εαυτό του με καρπούς μετανοίας. Ποιούς δηλαδή;

Πρώτα την εξομολόγηση των αμαρτιών, όπως τους οδηγούσε ο Πρόδρομος του Κυρίου. Έπειτα τη δικαιοσύνη, την ελεημοσύνη, τη μετριοφροσύνη, την αγάπη, την αλήθεια. Να μην εκβιάζετε μήτε να συκοφαντήτε και γενικά να μη κάνετε τίποτε διαφορετικό από όσα έχετε διδαχθεί. (Λουκά 3,11-14).

Επίσης έλεγε ο Πρόδρομος τα στραβά να γίνουν ίσια, στραβό είναι το ψεύδος, ο δόλος, η διαβολή. Οι τραχείς δρόμοι θα γίνουν ομαλοί, τραχύς δρόμος είναι η οργή, το μίσος, ο φθόνος, η μνησικακία, τα οποία ισιώνται όλα και ομαλύνονται, μεταβαλλόμενα με τα έργα της μετανοίας.

Ενώ ο Ιωάννης τα έλεγε αυτά, ο Ιησούς έρχεται σε ηλικία τράντα ετών, όπως ιστόρησε ο Λουκάς (3,16) σαν ένας από τον όχλο με τίποτε το διαφορετικό, με λιτότητα και εσχάτη

ευτέλεια και αφάνεια.

Ο πρόδρομος όμως με το διορατικό Πνεύμα τον γνώρισε και έλεγε: <<στέκεται ανάμεσά μας αυτός που εσείς δεν τον γνωρίζετε, αυτός που ενώ είναι έπειτα από εμένα (ως προς την κατά σάρκα γέννηση), ήταν πρώτος μου (ως Θεός και Λόγος και Υιός Θεού, που γεννήθηκε προ αιώνων από το Θεό Πατέρα) και του οποίου δεν είμαι ικανός να λύσω το λουρί του υποδήματός του. Υπόδημα του Λόγου του Θεού είναι η σάρκα και λουρί είναι ο τρόπος της συνάφειας μεταξύ της Θεότητας και της σάρκας, που ως απόρρητο μυστήριο δεν είναι ικανός να λύσει και διευκρινήσει ούτε ο ίδιος που είναι κατά τη γνώμη του Χριστού ο υψηλότερος ανάμεσα στα γεννήματα των γυναικών. (Ματθ. 11,11).

Και στη συνέχεια αρνήθηκε να βαπτίσει το Κύριο από ταπεινώση λέγοντάς του ότι εγώ έχω ανάγκη να βαπτισθώ από σένα. Ο Χριστός του είπε: <<άφησε τώρα, έτσι πρέπει να γίνει σε μας, να εκπληρώσουμε τη δικαιοσύνη>>. Διότι έχοντας δεχθεί από σένα το βάπτισμα φανερά θα ελκύσω από άνω το πνεύμα της υιοθεσίας πάνω σε αυτή.

Μέγα και υψηλό είναι το μυστήριο του βαπτίσματος του Χριστού, δυσθεώρητο και δυσερμηνευτο, αλλά επειδή είναι εξαιρετικά σωτήριο ας το ανιχνεύσουμε όσο είναι εφικτό.

<<Και νά, με το να αναδυθεί μόνο, του ανοιχθηκαν οι ουρανοί>>. Δεν είπε ο ουρανός, αλλά οι ουρανοί, δηλαδή όλοι, όλα τα επάνω από εμάς επικείμενα. Γαία ναδειχθεί φανερώτατα ότι αυτός είναι που και προ των ουρανών υπάρχει και πριν από όλα τα όντα και είναι Θεός και είναι Θεού Λόγος και Υιός, μόνο αυτός παρουσιαζόταν συνημμένος με τον Πατέρα και το Πνεύμα. Με την έκφραση ανοιχθηκαν μας έδειξε ότι οι ουρανοί ήσαν κλειστοί προηγουμένως λόγω της αμαρτίας και της παρακοής μας προς το Θεό. Ο δε Λουκάς λέγει ότι όταν βαπτίσθηκε και προσευχόταν ο Ιησούς, ανοιχθηκε ο ουρανός. Διδασκόμεθα από αυτό ότι όχι μόνο ο ιερέας και τελεστής των μυστηρίων πρέπει να προσεύχεται, αλλά και ο τελούμενος. Αν ο τελεστής είναι τελειότερος κατά την αρετή, ανεβαίνει η χάρη προς τον τελούμενο, αν όμως ο τελούμενος είναι αξιώτερος ο θελητής του ελέους (τί άφατη χρηστότης κι' αυτή) δεν αρνείται να μεταδώσει δι' αυτού από τη χάρη και στον τελεστή! Όπως και τώρα έγινε φανερά στη περίπτωση του Ιωάννη, όπως και ο ίδιος μαρτυρεί δημόσια λέγοντας ότι όλοι λάβαμε από το πλήρωμά του.

Και ανοιχθηκαν οι ουρανοί μόνο στον Ιησού όταν προσευχόταν και σε κανένα από τους προ αυτού. Γιατί; Για να κατανοήσεις το ύψος της υπεροχής του τώρα βαπτιζομένου. Όχι μόνο του ανοιχθηκαν οι ουρανοί, αλλά ο ίδιος ο κόλπος του υψίστου Πατρός, διότι από εκεί ήλθε το Πνεύμα και η φωνή που μαρτυρούσε τη γνησιότητα της υιότητας.

Οι ουρανοί είναι κήρυκες σαν παγκόσμια στόματα και προς τους αγγέλους, αλλά και προς τους ανθρώπους διατρανώνοντας την ομοτιμία του Υιού του Θεού προς τον ουράνιο Πατέρα και προς το από αυτόν προελθόν εκπορευτώς Πνεύμα, κατά την ουσία και δύναμη και δεσποτεία προς το σύμπαν. Βλέπετε ότι το άγιο βάπτισμα είναι η πύλη των ουρανών που εισάγει εκεί τους βαπτιζομένους;

Και είδε ο Ιωάννης το Πνεύμα του Θεού να κατεβαίνει σαν περιστέρα και να έρχεται σε αυτόν. Μαρτυρεί το περιστέρι τη καθαρότητα αυτού προς τον οποίο κατέβηκε, γιατί δεν

πετά πάνω από ακάθαρτους και δυσώδεις τόπους. Συνεπιβεβαιώνει δε και με τη φωνή του Πατρός από άνω ότι αυτός είναι ο υιός μου ο αγαπητός, τον οποίο επέλεξα.

Πραγματικά ο Πατέρας χρησιμοποιώντας σαν δάκτυλο το συναΐδιο και ομοούσιο και υπερουράνιο Πνεύμα του, φωνάζοντας και δακτυλοδεικτώντας μαζί, απέδειξε δημόσια και κήρυξε σε όλους ότι ο βαπτιζόμενος τότε από τον Ιωάννη στον Ιορδάνη είναι ο αγαπητός του Υιός. Και έδειξε ότι όλα εκείνα τα άλλα που ελέχθησαν πρωτύτερα δια των προφητών, οι νομοθεσίες, οι επαγγελίες, οι υιοθεσίες απέβλεπαν προς τον τωρινό σκοπό, προς την θεανδρική οικονομία.

Ευδοκία είναι το κυριαρχικό και αγαθό και τέλειο θέλημα του Θεού. Αυτός δε είναι ο μόνος στον οποίο ευδοκεί και επαναπαύεται και αρέσκεται τελείως ο Πατέρας, <<ο θαυμαστός του σύμβουλος, ο άγγελος της μεγάλης βουλής του>>, αυτός που ακούει και ομιλεί από τον Πατέρα του και παρέχει στους ευπειθείς ζωή αιώνια. Αυτήν είθε να πετύχωμε όλοι μας μέσα σε αυτόν τον βασιλέα των αιώνων Χριστό, που του πρέπει κάθε δόξα τιμή και προσκύνηση μαζί με τον άναρχο Πατέρα και το πανάγιο και αγαθό και ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε. Γένοιτο.